

Σ ΘΕΡΑΠΕΙΑΝ»
ΕΣΔΝΕ

ς 32, Τεύχος 4
τ. – Δεκ. 1993

ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ
ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΩΝ
ΝΟΣΗΛΕΥΤΡΙΩΝ – ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Η εμπειρία και ο χειρισμός του stress κατά την άσκηση της νοσηλευτικής
2. Εξασφάλιση της ποιότητας φροντίδας: Παλαιά και νέα πρόκληση
3. Αξιολόγηση του θωρακικού πόνου: Νοσηλευτική προσέγγιση
4. Σήμερα: Σπουδαστές νοσηλευτικής στο Τ.Ε.Ι. Αθήνας. Αύριο: Επαγγελματίες νοσηλευτές στο χώρο της υγείας;
5. Η μερική νοσηλεία στην ψυχιατρική περίθαλψη
6. Ο καρκίνος ως ενότητα στη βασική νοσηλευτική εκπαίδευση
7. Υγεία και γηρατειά
8. Περιεχόμενα έτους

CONTENTS

1. Stress and coping in nursing practice
2. Quality assurance: an old and new challenge
3. Assessment of chest pain: A nursing approach
4. Today: Nursing students at the T.E.I. of Athens. Tomorrow: Professional nurses in health environment
5. Partial hospitalization in psychiatric care
6. Cancer as a unity at the basic nursing education
7. Health in Old Age
8. Contents of the year 1993

NOSSILEFTIKI

QUARTERLY PUBLICATION OF THE
HELLENIC NATIONAL GRADUATE NURSES ASSOCIATION

ol 32, No 4
r – December 1993

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ - ΕΚΔΟΤΗΣ

Εθνικός Σύνδεσμος
Διπλωματούχων Νοσηλευτριών - Νοσηλευτών
Ελλάδος
Πύργος Αθηνών, Γ' κτίριο, 2ος όροφος
Μεσογείων 2, 115 27 ΑΘΗΝΑ
Τηλ.: 77 02 861

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ε. Αγιώτου - Δημοπούλου
Ε. Γουλιά
Α. Καλοκαιρινού
Μ. Μαλγαρινού
Α. Παπαδαντωνάκη
Ε. Πατηράκη
Α. Πορτοκαλάκη
Α. Ραγιά
Ε. Χαραλαμπίδου

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Μαρία Μαλγαρινού
Επίτ. Καθηγήτρια ΤΕΙ Αθηνών
Πύργος Αθηνών - Γ' Κτίριο
2ος όροφος - 115 27 ΑΘΗΝΑ

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Φωτοστοιχειοδεσμία - Σχεδιασμοί
Εξώφυλλο - Εκτύπωση

Κ. & Γ. ΖΕΡΜΠΙΝΗ Ο.Ε.

Κεντρικό : Χαριλάου Τρικούπη 73, Αθήνα, Τηλ. 36 14 741
Εργοστάσιο : Σουλίου 10, 'Αγ. Δημήτριος, Τηλ. 99 42 382
Βιβλιοπωλείο : Μικράς Ασίας 76, Γουδί, Τηλέφ. 77 98 654

ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Νοσηλεύτριες/ές-Σπουδάστριες/ές ...	2500 δρχ.
Οργανισμοί-Εταιρείες-Βιβλιοθήκες ..	4500 δρχ.
Εξωτερικού	40 \$
Τιμή τεύχους	750 δρχ.
Τιμή τευχών 1990, 1991	600 δρχ.
» » 1985 - 1989	500 δρχ.
Παλαιότερα τεύχη	400 δρχ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Η εμπειρία και ο χειρισμός του stress κατά την άσκηση της νοσηλευτικής 181
Α.Χ. Ραγιά
2. Εξασφάλιση της ποιότητας φροντίδας: Παλαιά και νέα πρόκληση 189
Χ.Δ. Πλατή
3. Αξιολόγηση του θωρακικού πόνου: Νοσηλευτική προσέγγιση 197
Δ.Β. Ακύρου
4. Σήμερα: Σπουδαστές νοσηλευτικής στο Τ.Ε.Ι. Αθήνας. Αύριο: Επαγγελματίες νοσηλευτές στο χώρο της υγείας; 204
Γ. Φασόη, Μ. Κελέση, Α. Καυγά, Μ. Σαουνάτσου
5. Η μερική νοσηλεία στην ψυχιατρική περίθαλψη ... 214
Ε. Γλούφτιση, Α. Καραστεργίου
6. Ο καρκίνος ως ενότητα στη βασική νοσηλευτική εκπαίδευση 218
Χ. Λεμονίδου
7. Υγεία στα γηρατειά 220
Μ. Αβραμικά
8. Περιεχόμενα έτους 223

CONTENTS

1. Stress and coping in nursing practice 181
A. Raya
2. Quality assurance: an old and new challenge .. 189
Ch. Plati
3. Assessment of chest pain: A nursing approach . 197
D.B. Akyrou
4. Today: Nursing students at the T.E.I. of Athens. Tomorrow: Professional nurses in health environment 204
G. Fasoi, M. Kelesi, A. Kayga, M. Saounatsou
5. Partial hospitalization in psychiatric care 214
E. Glouftsi, A. Karastergiou
6. Cancer as a unity at the basic nursing education 218
Ch. Lemonidou
7. Health in Old Age 220
A. Avramika
8. Contents of the year 1993 223

Ο καρκίνος ως ενότητα στη βασική νοσηλευτική εκπαίδευση

Δρ. Χ. ΛΕΜΟΝΙΔΟΥ

Ο καρκίνος είναι η δεύτερη αιτία θανάτου στη Δυτική Ευρώπη και συνοδεύεται από σημαντική νοσηρότητα γι' αυτούς που έχουν τη νόσο. Στη Σύσταση 51 του προγράμματος «Ευρώπη κατά του Καρκίνου» (1987-1989), η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων προετοίμασε μία λεπτομερειακή αναφορά για την κατάσταση του καρκίνου στα κράτη μέλη της Ευρώπης, και έκανε προτάσεις για τριετή προγραμματισμό ενεργειών κατά του προβλήματος αυτού. Ένα σημαντικό στοιχείο απ' αυτή την αναφορά ήταν ότι «για αρκετά χρόνια, τα περισσότερα Ευρωπαϊκά κράτη είχαν να αντιμετωπίσουν την έλλειψη νοσηλευτικού προσωπικού εκπαιδευμένου στη φροντίδα ασθενών με καρκίνο στο σπίτι και στην κοινότητα». Η αναφορά επίσης έκανε προτάσεις για την ύπαρξη συνεχούς εκπαίδευσης για όλους τους ασχολούμενους με τον καρκίνο και, στο τέλος, έπρεπε κάθε κλάδος να αναφέρει το επίπεδο της εκπαίδευσής του στο χώρο του καρκίνου. Η Επιτροπή αυτή πιστεύει ότι πρέπει να προαχθεί η ογκολογική νοσηλευτική, για να ικανοποιηθούν οι ανάγκες των καρκινοπαθών σ' όλη την Ευρώπη, κι ότι η γνώση πρέπει να αναπτυχθεί σε συνδυασμό με τη βελτίωση της κλινικής πράξης¹.

Η Συμβουλευτική Επιτροπή της ΕΟΚ για την Εκπαίδευση των Νοσηλευτών, ανταποκρινόμενη στις προτάσεις, αποφάσισε στη συνεδρίαση του Δεκεμβρίου 1986 να δημιουργήσει Ομάδα Εργασίας για την Εκπαίδευση στον Καρκίνο².

Στην αναφορά της Ομάδας Εργασίας της Συμβουλευτικής Επιτροπής, προτάθηκε η προετοιμασία ενός μεταβασικού προγράμματος ογκολογικής νοσηλευτικής για την εκπαίδευση των νοσηλευτών. Επιπλέον, προτάθηκε η δημιουργία διδακτικού προσωπικού εξειδικευμένου στην ογκολογική νοσηλευτική που θα

προέρχεται από κάθε κράτος μέλος με σκοπό το σχεδιασμό και την εφαρμογή των προγραμμάτων³.

Τον Απρίλιο του 1989 οργανώθηκε από την Ευρωπαϊκή Ογκολογική Νοσηλευτική Εταιρεία (ΕΟΝΣ) συνάντηση στην Οξφόρδη με σκοπό την ανάπτυξη μεταβασικού προγράμματος ογκολογικής νοσηλευτικής για όλα τα Ευρωπαϊκά κράτη⁴. Έτσι⁵: Με βάση τις

- Προτάσεις της Συμβουλευτικής Επιτροπής της Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων του 1989 για την βασική και μεταβασική εκπαίδευση των νοσηλευτών στον καρκίνο, και την

- Επικοινωνία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με το πρόγραμμα «Ευρώπη κατά του Καρκίνου» - προτεραιότητες και χρονοδιάγραμμα για την εφαρμογή του δεύτερου σχεδίου ενεργειών 1990-1994, Σύσταση Νο, 39: Υποστήριξη για την οργάνωση Εθνικών ή τοπικών συναντήσεων για να προαχθούν οι Ευρωπαϊκές προτάσεις του Κώδικα 1989 για την ογκολογία σαν περιεχόμενο της βασικής εκπαίδευσης των επαγγελματιών υγείας.

Η Μόνιμη Επιτροπή Νοσηλευτών παρουσίασε ένα πρωτόκολλο για:

- Την καδιέρωση οδηγιών για τον καρκίνο σαν περιεχόμενο της βασικής νοσηλευτικής εκπαίδευσης στην Ευρώπη

- Τη δημιουργία δικτύου εκπαιδευτών νοσηλευτών στο χώρο του καρκίνου στο βασικό επίπεδο για να διευκολύνουν την ανταλλαγή πληροφοριών και να χρησιμοποιηθούν όλες οι ανθρώπινες και οικονομικές πηγές με τον καλύτερο δυνατό τρόπο

- Τη δημιουργία καταλόγου με τα υπάρχοντα εκπαιδευτικά υλικά για τον καρκίνο για την διδασκαλία στην βασική εκπαίδευση των νοσηλευτών

- Την ανάπτυξη νέων εκπαιδευτικών υλικών ογκολογικής νοσηλευτικής για τη βασική εκπαίδευση των νοσηλευτών.

Εφαρμογή του Προγράμματος

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει τα παρακάτω τέσσερα (4) στάδια⁵.

- Ομάδες Εργασίας σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο το φθινόπωρο του 1992 για 2 ημέρες στην Κοπεγχάγη της Δανίας

- Ομάδες Εργασίας σε Εθνικό επίπεδο - Άνοιξη 1993. Κατά την διάρκεια της συνάντησης αυτής θα πρέπει να αναπτυχθούν νέα εκπαιδευτικά υλικά με βάση τις οδηγίες που συμφωνήθηκαν στις Ευρωπαϊκές Ομάδες Εργασίας

- Δοκιμαστική εφαρμογή σε Εθνικό επίπεδο - 1993/1994. Δίδεται χρόνος για εφαρμογή του προγράμματος σε Εθνικό επίπεδο. Κατά τη διάρκεια της εφαρμογής θα υπάρχει βοήθεια από το δίκτυο των νοσηλευτών εκπαιδευτών που έχει ήδη δημιουργηθεί.

- Ευρωπαϊκές Ομάδες Εργασίας και Συνέδριο - Άνοιξη 1994. Οι Ομάδες Εργασίας θα αποτελούνται από το δίκτυο που δημιουργήθηκε στο πρώτο σεμινάριο στην Κοπεγχάγη.

Ο σκοπός αυτών των Ομάδων και του Συνεδρίου θα είναι να παρουσιαστούν τα αποτελέσματα από τις Εθνικές Ομάδες Εργασίας και η εφαρμογή σε Εθνικό επίπεδο. Κατόπιν θα γίνει συνάντηση μιας ημέρας σε Ευρωπαϊκό επίπεδο για να γίνει η αξιολόγηση και θα παρουσιαστούν τα συμπεράσματα του όλου προγράμματος.

Το πρώτο στάδιο περιελάμβανε σεμινάριο το οποίο πραγματοποιήθηκε στην Κοπεγχάγη 18-20 Νοεμβρίου 1992, με θέμα:

«Ο καρκίνος σαν Ενότητα στη Βασική Νοσηλευτική Εκπαίδευση».

Σκοποί του σεμιναρίου ήταν⁵:

1. Ανάπτυξη οδηγιών για την εκπαίδευση στον καρκίνο στη βασική εκπαίδευση των νοσηλευτών σ' ολόκληρη την Ευρώπη. Οι οδηγίες περιελάμβαναν τον αριθμό των ωρών, κατανομημένων σε θεωρία και κλινική πράξη

2. Δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Δικτύου νοσηλευτών εκπαιδευτών σε βασικό επίπεδο

3. Δημιουργία καταλόγου υπάρχοντων εκπαιδευτικών υλικών σχετικών με την πρόληψη του καρκίνου σε βασικό επίπεδο.

Στο σεμινάριο συμμετείχαν τρεις εκπρόσωποι από κάθε κράτος μέλος - ένας ειδικός νοσηλευτής στον καρκίνο, ένας γενικός νοσηλευτής καθηγητής, ένας εκπρόσωπος Μόνιμης Επιτροπής Νοσηλευτών (PCN). Τη χώρα μας εκπροσώπησαν η

Καθηγήτρια κ. Β. Λανάρα (μέλος PCN), η Επίσκοπια Επίκουρη Καθηγήτρια κ. Χ. Λεμονίδου και η Νοσηλεύτρια κ. Ε. Πατηράκη.

Το συμπέρασμα από την συνάντηση αυτή ήταν ότι σ' όλη την Ευρώπη υπάρχει συνολική έλλειψη εθνικά καθορισμένων μέτρων για να συμπεριληφθεί η εκπαίδευση στον καρκίνο σ' όλα τα επίπεδα νοσηλευτικής εκπαίδευσης, από τη βασική μέχρι τη μεταβασική.

Η Μόνιμη Επιτροπή των Νοσηλευτών πιστεύει ότι ήρθε ο καιρός για την εφαρμογή των συμφωνηθέντων προτάσεων για την εκπαίδευση των νοσηλευτών στην ογκολογική νοσηλευτική και ο πρωταρχικός σκοπός αυτής της εφαρμογής είναι η βελτιωμένη ποιότητα της φροντίδας των ατόμων με καρκίνο.

Η εργασία που έχει γίνει μέχρι τώρα για την εκπαίδευση των λειτουργών υγείας από το πρόγραμμα «Ευρώπη κατά του Καρκίνου» έχει επικεντρωθεί σε μεγάλη έκταση στη μεταβασική εκπαίδευση. Στο Λονδίνο επήλθε συμφωνία για την σύσταση ενός προγράμματος πυρήνα για μεταβασική εκπαίδευση από τους αντιπροσώπους όλων των χωρών μελών τον Ιανουάριο του 1991 και ήδη άρχισε να εφαρμόζεται σε όλες τις χώρες μέλη⁵.

Στην Ελλάδα εφαρμόζεται ήδη για δεύτερο χρόνο μεταβασικό πρόγραμμα από το Τμήμα Νοσηλευτικής του Πανεπιστημίου Αθηνών και τη Συνεργασία του Υπουργείου Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΥΥΠΚΑ).

Βιβλιογραφία

1. Commission of the European Communities. "Europe Against Cancer" programme proposal for a plan of action 1987-1989. Commission of the European Communities (COM 86/717 final), 1986.
2. Tiffany R., Webb P., Copp K., Pritchard A.P.: Report of the ad hoc Working Group on Training in Cancer to the Advisory Committee on Training in Nursing. Brussels; Commission of the European Communities, 1987.
3. Commission of the European Communities. Advisory Committee on Training in Nursing, report on training in Cancer Nursing. Brussels; Commission of the European Communities (III/D/248/3/88), 1988.
4. The European Oncology Nursing Society. A core curriculum for a post-basic course in cancer nursing. For the Europe Against Cancer Programme, Commission of the European Communities, 1991.
5. Standing Committee of Nurses of the European Community. Cancer Education as an Element of Basic Nursing Education. A proposal for a European Project. Brussels, 1991.